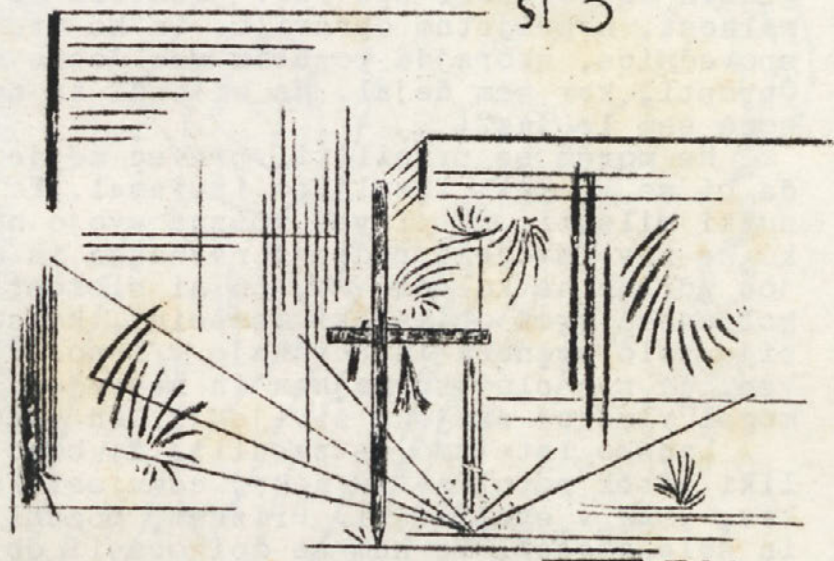

Vipava 1970

letnik II.
št 3

Iskre

VELIKI PETEK

Včasih se človek obrne in pogrezne sam vase. Sebe samega si položi na dlani in si pogleda v oči. Če je junak, ne odmakne dlani ampak samo zardi in povese pogled. Kaj vse vidi! Tu je temna lisa, podoba surovega postopanja s prijatelji... Redki so taki trenutki. Priznaj bratec, da ne preiščes in ne prezračiš svojih globin ob tedenski spovedi. Postala mi je formalnost, neprijetno opravilo. In ko grem od spovednice, skorajda pozabim vse dobre sklepe. Oprosti, ker sem dejal, da si tudi ti tak! Mogoče sem le jaz?!

Ne morem se prisiliti, preveč me je strah, da bi se večkrat temeljito izprasal. To so trenutki milosti, ko človek spozna svojo nizkost, ko se zave svojega podlega ravnanja in drgetajoč zdrkne na kolena. Ne, to ni sibkost melanholičnega srca ob majski mesecini, ko se razne zije celo sceneta in bevskajo v luno. Takrat vem, da sem človek, majhen in nevreden, da bi mogel višje od svojega življenja. In vendar...

Lansko leto smo se zmenili, da bomo na veliki petek popoldne za nekaj časa obiskali cerkev, vsak v svoji fari. Priznam, pozabil sem in sele zvečer, ko sem se dolgotrajno ob razce franih duhovitostih Nedeljskega, sem se spomnil na obljubo.

Zunaj je bila noč. Porinil sem roke v hladne žepe in zakoračil med polja. Bila je tema in pot je bila blatna. Zdelo se mi je, da sem na Kalvariji. Na realnost me je spominjalo le zamolklo brnenje telefonskega droga, na katerem sem slonel. Nenadoma sem pomislil na čuden paradoks: Judež, ki vsak dan tolikokrat prodajam Gospoda - kje imam srebrnike? Trideset jih je dobil Judež. In jaz? Sem kaj dobil?

Bil sem sredi polja in zdelo se mi je, da sem na Olski gori, da se ze plazim proti Golgoti. Na dlaneh sem videl samega sebe in drhtel od gnusa. Ali sem res to jaz?

Dolgo sem gledal svoje zablode, trgal sa-

meša sebe. Ah, to me je bolelo, a bil je veli
ki petek in, ko sem se napotil proti domu, je
zame nastopilo velikonočno jutro, vstajenje.

Dome pa sem si vseeno opral dlani, saj
sem bil držal samega sebe v njih.

- ami -

VESELO
VELIKO
NOČN
NAM
ŽELIJO
ISKRE

DANES GODUJEŠ, MATI

•Kako rad biš danes voščil, draga mati!
Kako rad bi ti danes stisnil roko in ti zelel vse dobro! Spominjam se, kako je bilo lepo vsako leto, kadar si ti gođovala. Na ta dan sem se pripravljaj kakor na veliki praznik. Ko je končno prisel, sem vedno vstal, ko je bila zunaj se tema.

Bilo je ledeno jutro, ko sem še ves zaspan stopil iz hiše in odšel proti cerkvi. V sebi sem čutil tako veselje, kot pred dvema dnevoma, ko sem stopal k polnočnici. Bil sem tako poln radosti, da ostrega mraza niti občutil nisem, čeprav mi je drgetalo celo telo. Moje misli so bile drugeje. Ko sem tekel po cerkvenih stopnicah, je ravno zazvonilo. Cerkev je bila se vsa praznično okrasena in ni čudno, da mi je to ugajalo, kajti ujemalo se je z mojim razpoloženjem. Morda že dolgo nisem molil kakor tisti dan, ko sem molil za mamo. Vendar sem po masi prej odšel, kot navadno. Čeprav bi tisti dan rad molil še dolgo, me je neznana sila vlekla iz cerkve in me gnala domov. Pocasni in previdno sem vstopil skozi hisna vrata in čez nekaj časa spet izstopil. Mati je namrec se spala in nišem je hotel buditi. V roki sem stiskal tisočak z vso silo, kakor da bi mi hotel uiti, in z njim stekel po klancu navzgor. Bil je moj prvi tisočak, ki mi ga je nekdo poklonil. Ponosen sem bil, da ga imam. In vendar se me je polotila žalost in zaskrbljenost, ker sem pomislil, kaj bom lahko z njim kupil. Želel bi kupiti z njim vse, kar si zeli materino srce. Toda premalo je bilo in to me je žalostilo. Porabil bom vse do zadnjega dinarja, sem si mislil. Kako veličodusno je mlado srce! Saj je tudi mati dala za mene vse, kar je imela. In ce bi ne imela nič, bi zame prosjacula. Stopil sem v trgovino. Nič me ni bilo sram, ko sem rekel: „Dajte

mi kavo, najboljšo, ki jo imate!" Položil sem na mizo tisočak in že so stale pred menoj tri vrečke prazene kave. Vzel sem jih in hitel proti domu. Tudi sedaj nisem mogel počasi hoditi. Tekel sem z vso silo in stikal k sebi drobn paket. Bil sem vesel, da sem nekaj le kupil, da sem kupil to, kar ima moja mati najrajši. Ko sem se približal domu, so mi noge zastale. Da se mati ni prebužila? Plaho sem odprl vrata kakor tat. Mati je se spala. Nato sem po prstih odšel v izbo, kjer je bilo te dni tako lepo, kajti v kotu so stale jaslice in nad njimi bogato drevesce. Bil je namreč 27. december. Zacelel sem pripravljati. Vzel sem lep rdeč papir in vanj zavil darilo, ki sem ga ovil se z zlatim trakom, zraven pa vtaknil se smrekovo vejico. Kako lepo je bilo darilo in kako zelo sem bil vesel. Tedaj sem želel, da bi mati čim prej vstala, kajti nestrpno sem čakal. Zaslusal sem odpiranje duri. Vstala je, sem si mislil in prijel darilo; toda zdaj, ko bi moral stoniti, kar sem nameraval, sem se ustrašil in darilo odložil. Toda ljubezen je večja od strahu. Vzel sem darilo in stopil iz sobe in sel preko hodnika v kuhinjo. Da, mati je bila tu in stala ob oknu. Ozrla se je name in me začudeno pogledala. Jaz pa sem stopil k njej, nerodno in mило mi je bilo obenem. Stopila mi je korak naproti in, ko sem prisel do nje, od pinjenosti nisem mogel govoriti. Nemo sem ji stisnil roko, jo poljubil in ji dal darilo. Videl sem solzo v njenih očeh. In ko je odprla zavojček, je nežno dejala: „Ravno včeraj sem zadnjo porabila in za danes je nimam več.“

O mati, vedel sem, da vsako jutro rada popijes skodelico kave! Kako rad bi ti tudi danes pripravil isto veselje! Kako rad bi ti tudi danes stisnil roko in ti kakor v tistih otroških letih prinesel malo kave. Toda poslal sem ti pred dnevi samo čestitko, saj drugega ne morem. Toda vedi, čeprav me obdajajo zidovi kasarne, so danes moje molitve in želje pri tebi, mama.

vojak - in -

- 6 -

Kot zvezde ...

Nad mano boči se nebo,
pred mano mesto se leskeče,
življenje vabi me na dno,
obljublja polno sladke sreče.

Kot zvezde na večernem nebu
pomikajo se v noc naprej,
tako skrivnostno se izteka
življenje moje v božji rej.

A zvezde vračajo se zopet,
na temnem nebu se njih sled beli,
življenje moje pa le enkrat
v narocje večnosti hiti.

c. l. v koprod.

Naprodaj mislo Sloveni nikdar

Včasih se človek razburi ob najmanjši napaki, iveri v bratovem očesu, včasih pa je slep za usodne prestopke. Priznam, nisem se razburjal, ko smo kradli ministrantje neposvečene hostije ali lovili v pomladanskih nočeh ribe. Dolgo pa se nisem potolažil, ko sem slišal sosedovo Miško vprašati meznarjevega poba, ki je bil dalj časa na počitnicah v Bosni: „Ivica, sta delas?“ O sladka materina govoriča, mili slovenski jezik! Srām me je bilo, da sem kaj takega slišal. A to se ni bilo najhujše. Včasih sem zelo rad obiskoval sorodnike, ne zaradi pohlepa, ampak iz čistih namenov. Z bratrance in sestricnami sem se rad tepel in to brez strahu pred kaznijo, ki ji doma nisem nikoli utekel.

Ob zimskih počitnicah, kakih šest let bo tega, sem bil tudi pri stricu. Snega je bilo do pasu in ves dan smo se podili po vaškem klančutja na polje - starejšim ljudem na jezo.

Ves upehan sem se ustavil in sedel na sani. Prisedla je sosedova Anica. Bila je dve leti mlajša od mene, jezicna, prepirljiva. Posebno se nisva razumela, tisti večer pa sva se pobotala.

Skopnel je sneg, vrñile so se lastovice. pozabil sem na zimske pocitnice. - Ne, poleti mi je dejala sestricna, da je Anica odšla k materi v Italijo. „Bog z njo!“ Žalosten nisem bil.

Polleti, ko so se na njivah še priklanjali težki pšenični klasi in je v senožetih ze zadisala prva otava, sem obiskal strica. Dolgo se nisimo videli, vesel je bil pogovor. Rad poslušam kmeta, ko govori o volih, o pšenici in gozdu. Kot bi bil sam bogatas, kot bi sam stopal za plugom. Primem kravo za rog: „Ej, pa saj se poznavaj! Mar te nisem tolikokrat podil iz Lukove detelje? Pa me je stari Luka stisnil za ramena: „Fant, ko passes, pusti neumnosti!““ Sarec bi je s kopitom ob hrastovi pod in gizdavo dviga glavo: „Pozdravljen!“

Pogovarjali smo se o soli, o bodočnosti. Dekleti sta bili malce v zadregi. Oče se je smejal, mati mi je pozugala.

Nenadoma je potrkalo na vrata. Mala Marija je stekla odpirat. Vstopila je v sobo s postavnim dekletom ob straži. Nisem spoznal za tisto visoko frizuro in živahno postavo nekdanje drobne Anice. „Jo poznas? Sosedova je. V Trstju je pri materi,“ je razložil stric. Vstal sem, da bi ji podal roko. Gospodična je stegnila fino rokico in dejala v pristni italijanščini: „Sono Anna...!“

„Tako, punce,“ sem si mislil in nalašč preserno potresel rdece obarvane krempeljce in rekel: „Jaz sem pa Godnov! Sicer pa se poznavaj!“ Nekaj je se hotela reči. Sram jo je bilo in je obmolnila. Vsem je bilo nerodno, jaz sem bil pa jezen. Na hitro sem se poslovil in jo mahnil po beli cesti domov. V preski sem si odlomil vejico in jezno smukal zelene liste. „Da bi te, gos potrzacena! Ni tako dolgo,

kar si še prav po domače čebljalo, dete, sedaj pa: „Sono, sono...!“

Od takrat se bolj jezno gledam za potujčeni-
nimi rojakinjami, ki so nekoc lovile metulje
po nasih travnikih. Sedaj pridejo s taunusom
in „mio tenente“ spremlja debelišasto gospo,
ki v cerkvi zacuđeno ogleduje piskavega švete-
ga Antona, s pajčevino odeto okno in se cudi:
„Le kako sem mogla nekđaj tukaj živet!“ Fej!

-ami-

ZGODBA MALEGA ZNAMENJA

Prijetna
je voznja po belih
gozdnih cestah pod
plesastim Snežnikom.
Ko se dolina kuha v vroči
soparici, je poleti pod snež-
niskimi vrhovi prijetno hladno.
Vrhu vsega pa ima neizkušen vozač
miš pred nemirnimi avtomobili in nad-
leznimi policaji.

Marsikatero nedeljsko popoldne sem
ušel sestri, ki me je snubila za pomoč pri
popravljanju po obedu, in se zapeljal v ta
koscek notranjskih planin. Večasih sem vozil
ure in ure po neznanih snežniskih cestah, ne
da bi vedel, kod blodim, ali pa sem že na ro-
bi gozda legel v senco, poslušal prijetne gla-

sove gozda; tu se je oglasil ptič, tam je tekla čez jaso ljubka srna. Nekoc se mi je tako približala kaca, dvignila glavo in me z drobnimi, nekoliko izbuljenimi očmi tako priliznjeno gledala, da bi jo skoraj pobožal.

Tudi tisto poletno popoldne sem užival v gozdu. Sonce se je že pomikalo proti zatonu. Bela cesta je postala oranžna. Veselo je hrzal moj mali konjček v klanec. Naenkrat je malo zakasljaj, se nekoliko potegnil, kihnil in utihnil. Lepa je ta, sem si mislil in mirno razjahal. Nisem se razburjal. Do vrha je bilo še nekaj sto metrov, potem je klanec navzdol do ovinke pred naso vasjo.

Ob cesti je stalo majhno kamenito znamenje. Nič več ni bilo videti, kaj je pisalo na njem, niti, kaj je predstavljala slika, od katere je ostalo le nekaj barvnih madežev. Le ob strani so bile na kamnu tri rdeče črte, ki jih je verjetno zarisal ločar. Sedel sem na stor pole znamenja in gledal proti vrhu Šneznika, ki je kot starček nastavljal svoja pleca, da bi ujel še nekaj toplote zahajajočega sonca.

Nihče ne ve, od kdaj in zakaj stoji tisto znamenje. Nekateri pravijo, da so tam gozdarja zasuli hlodi in ga zmečkali in je sin kot spomin na očeta postavil znamenje. Drugi govore, da je tam peljal moz seno z Bickih lazov in utrujen nekoliko zadremal pa pozabil zavreti na vrhu klanca in je vse zdrvelo s ceste ter se razletelo na kosce, le moz je ostal neposkodoval in zato je postavil znamenje. Pravili so tu tudi, da tam strasi. Sosedov stric Andrej mi je pripovedoval, da je polhe lovil, pa je videl, kako je tisto znamenje gorelo; "No, stric, saj se pozna," sem si mislil, "saj ne greš nikoli polhov lovit brez zganja."

Tako sem se spominjal raznih zgodbic in gledal mieljajoči zrak okoli razgretega motorja. Pa mi je stopila pred oči še ena zgodba: -

Še čisto majhen sem bil, ko sva sla s starim očetom v pozni pomladi ali zgodnjem poletju - ne vem natančno; vem le, da sva sla arniko

nabirat v laze pod Bičko goro, da je nebi prej pokosili. Star je bil, pa sva vsake toliko čaša pociyala. Če sva videla gobo, mi je povedal, ce je užitna ali ne; čudil sem se mu, da je ta koj ugotovil, koliko let star jelen je izgubil rog, ki sva ga nasla. In ko sva prišla do znamenja, mi je povedal o njem nekako takole:

Mara je bila lepo dekle. Še cisto mlada je bila - komaj dvajset let je imela. Tudi pobožna je bila, ubogljiva in dobrega srca. Rada je pomagala. Delo je imela doma vedno in nikamor ni utegnila. Sicer pa se ni razlikovala od drugih deklet v vasi.

Kdaj pa kdaj je prišel k njej v vas mladi logarjev sin Tomaz. No, rada sta se imela. Neke nedelje sta sla skupaj od mase, gledala Sneznika kopasto glavo in si zazelela povzpeti se na vrh. - Tako lepo bi bilo gori, skoraj v oblakih, v soncu in - ljubezni. Njena mati niso takoj dovolili. Oba sta jih prosila; tudi Tomaza so imeli mati radi, pa vendar... „Otroka, raje ostanita doma!“ „Saj bova prišla ze v mraku domov. Tako lep dan je, privoscite nama, mati,“ sta prošila. Mati so še dali omečiti, še enkrat svarece pogledali hcer in sta sla. Ona, ki ni nikoli nikamor šla, nikoli ni imela razvedrila, se je veselila kot otrok. Iškala je redke cvetke in spotoma povezala venček in mu ga posadila na glavo. On je bil kot logarjev sin vaje gozda in ji je pokazal vsakega ptička, veverico je takoj ugledal. Vse ji je pokazal.

Sredi popoldneva sta prispela na vrh. Kako krasen razgled! Toliko vrhov je bilo videti, vmes pa so se stiskale doline. Njuna rodna dolina se jima je zdela kot prgišče. On pa ji je razlagal imena gora v daljavi: na severu bele Karavanke in Julijske Alpe - Triglav ji je pokazal, pokazal ji je Ucko in Slavnik. Celo ime nekaterih vrhov v Gorskem Kotaru je poznal. Vsa radostna je občudovala naravo, saj toliko sveta se nikoli ni videla. Tako velik, tako lep je svet.

Malo sta se pokrepčala iz torbice, ki sta jo imela s seboj, se prijela za roke in se po dala proti domu.

Ogenj mladosti je plapolal v njem, ona pa se je spomnila materinega svarečega pogleda.. To je priklicalo oblake na njuni jasni celi, da nista videla oblakov, ki so se od Učke po dili proti Snezniku. Črna oblačna zavesa, ki je zakrila sonce, je na roboh zveplenorumenorezela. Tiho sta stopala drug ob drugem in jo hitro ubirala proti domu. V daljavi je momlja joce zabobnelo in odgovoril je opotekajoč se odmev. Padle so prve kaplje, debele kot grozdne jagode. Čedalje bliže je grmelo. Stisnila sta se pod kosato smreko. V temnem gozdu je vladal že popoln mrak. Njo je postajalo strah in skoraj na jok ji je slo. On pa se je stiskal k njej in ji proseče nekaj sepetal: „Mara, Marica..., samo enkrat, Marica moja...“ „Tomaz, ne!“ je prosila ona. Prvič se ji je njeov obraz, ki je bil tako blizu njenemu licu, zdel grd. V njej se je zbudil odpor, da je skoraj zakricala: „Ne, raje naj me takoj strela ubije!“ „Kaj nisi nič več moja, me nimaš nič več rada?“ „Saj veš, da te imam, toda kljub temu ti svojega najdražjega ne dam, ne, si slisal, ne!“ se je razburila.

Gozd okoli njiju je jecal. V svitu bliskov so se mogočne smreke klanjale silni burji. Dez je lil kot iz skafa. Že so silile kaplje skozi gošto smreko. Ognjene kače so se zagnale v široka pleca Sneznika. Huda nevihta, ki navadno tako hitro mine, kot pride. Tudi v Tomazu je bila nevihta, morda hujsa od one, ki je majala nebo in zemljo.

„Dobro, če nočes biti moja, pa ostani tu sama,“ je zaklical in sel izpod smreke.

„Tomaz, ne, ne pusti me same! O Jezus - ! Tomaz vrni se, saj...“ - Obrnil se je - blisk od vzhoda do zahoda je razparal nebo. Krik gozda je prevpil stok uboge Mare; ognjena kača je oplazila kosato smreko in jo preklala na dvoje. Vrh se je odlomil in pokrilo telo

nesrečnega dekleta.

Nebo je postalo čisto kot ribje oko in se odelo v svoj črni plašč, posejan s stotisoči zvezd. Vrhovi smrek so se lahko zibali v poje majocem vetru, da so kaplje dežja tiho padale na mehko gozdna tla. 'Čemu taka tisina?' se je spraseval mesec in pokukal med vrhovi smrek. Tam je na mokrem mahu pod razklano smreko klecal Tomaz ob truplu svoje ljubljene Mare in skozi solze sepetal: „Le zakaj je Bog vzela tebe, čisto in nedolžno, ko bi morala strela ubiti mene, mene, ki sem hotel gresiti?”

Morda se Tomaz takrat ni spomnil, da Bog ni mascevalen, da noče smrti gresnika.

Morda res zato tam stoji znamenje ?!

-job-

Lučka

Tiho stopim v temno cerkev,
vse molči,
le ob bozjem grobu svečka
vztrepeta, gori.

Svetel plamen sence riše,
mrak se ga boji,
iz objema svetlega ognja
v temen kot beži.

Kaj naj rečem zdaj Gospodu?
Nem stojim pred njim.
Naj ga prosim, naj ga molim,
ali naj molcim?

Prosil bi ga rad le eno,
srce naj mi vzge,
da goreče bo pregnalo
moje temne sle.

Korporalova slika

Otroci smo se radi podili pred staro šolo. Ali kakor nas je mikalo, da bi se podali po večastih stopnicah za rumenim mačkom na podstres je, si nismo upali. Nismo se bali toliko temnih kotov na stopnišču, kot hude debelusaste Eme, ki nas je vedno podila z metlo, če smo se le pokazali na stopnicah. To je bilo že staro babse. Ali jezikava in prepirljiva je bila tako, da ji niti farovske ženske niso bile kos. Na tihem smo si otroci zeleti, da bi mogli v tisto veliko izbo, kjer je Ema stanovala, ker se je skozi oknice odondož često slisalo vpitje in trusc. „Ema tepe moza,” smo ugotovili in vazno zrli na okna, ki so bila ponekod razbita in zadelana z rijavo pločevino. Ob takih trenutkih si mogel brez večje nevarnosti pogrnati s fraco v sipo kamen, ker je bil tak trusc, da se zvenket razbitega stekla ni slisal.

Ema in njen moz sta živelja pravo cigansko življenje. On je vedno porival pred seboj zeleno dvokolesno napravo za brušenje in vpil: „Brusimo skerje, popravljamo lonce, kozice, marele! Sceneta so se podila za njim in ženske so ga gledale s pragov. Koliko je zaslužil pa ne vem. Veliko gotovo ne. Ema pa je opravljala bolj človeške posle. V mesto je hodila in preprodajala jajca, maslo. Včasih je iz njene torbe zrla preplasen kokos. Ljudje so o njej marsikaj govorili in če je komu kaj zmanjkalo, je najprej obtožil „cigane”.

Neko jesen me je ujelo na poti iz šole ne urje. Burja mi je obrnila dezni in ga polomila. Oče me je poslal k ciganu, naj ga popravi. Nerač sem se napotil po večastih stopnicah, ker sem imel z Emo se nekaj na rovasu. Ali kaj, oče je ukazal in ni, da bi se upiral.

Zacuda je bilo tistikrat v stari šoli vse tiho. Previdno sem potrkal na vrata Eminega stanovanja. Že sem bil vesel, da sem jo srečno odnesel, pa se je oglasil stari in mi velel naprej.

Ležal je v postelji in se tresel od mraza, saj je bila že pozna jesen in je burja tresla okna, da je pločevina drgetala. Stari je bil bolan. Hotel sem na kratko opraviti, a dejal je, naj sedem. Plaho sem pomaknil vegasto klopico k visoki postelji in se zastrmel v suhi obraz.

Tako sva postala s ciganom prijatelja. Ko je šel s svojo ropotijo mimo naše hiše, sem mu pomagal potiskati v hrib razsušena kolesa in kadar je bil doma, sem bil rad poleg njega, če se je le sitna Ema odpravila zdoma. Še vedno sem se je bal. Kako tudi ne, saj je bil se stari cigan v strahu. Za moje usluge me je nagrajeval s kosi zice, polomljenimi dežniki in podobnim, kar sem jaz vse skrbno spravil. Najraje pa sem videl, da mi je pripovedoval. Svoje dni je bil vojak in celo oficir. Še sedaj je imel v sobi veliko sliko: mlad korporal, crnih brkov in iskrih oči. Ko mi je pripovedoval o tistih časih, je naslonil roke na mizo in se zagledal skozi okno. „Ej, bilo je, bilo. Kaj sem hotel reči? No! Pa smo na Ogrskem pretepli kmeta, ki ni hotel dati sena za naše konje. Vojna je bila in moral bi dati. Zvedeli so na komandi in dejali: „Franjo, doslužil si, in sem bil ob službo. Žena, navajena na ples in razkosje, me je pestila in zahtevala svoje, tako sem postal, kar sem.“ Na hodniku so se začeli Emini koraki. Cigan je prijel za delo, jaz sem pa pobegnil.

Nekoč se je običajen pretep pri ciganu začel vlekel čez običajno mero in vsi, ki smo stali pred solo, smo nestrpno čakali konca. A Emin glas ni hotel utihniti do mraka in otroci smo se izgubili domov, ker je že zvonilo zdravamarijo.

Drugo jutro smo zvedeli, da je Ema zapodila noža. Šel sem pred solo, da bi nabral svežih novic in obiskal ubogega prijatelja. V vezi je vezal v veliko rjuho svoje stvari. Tiho sem mu pomagal. Potem sva zvekla vse skupaj na tloris. Stari je še s tresočimi rokami

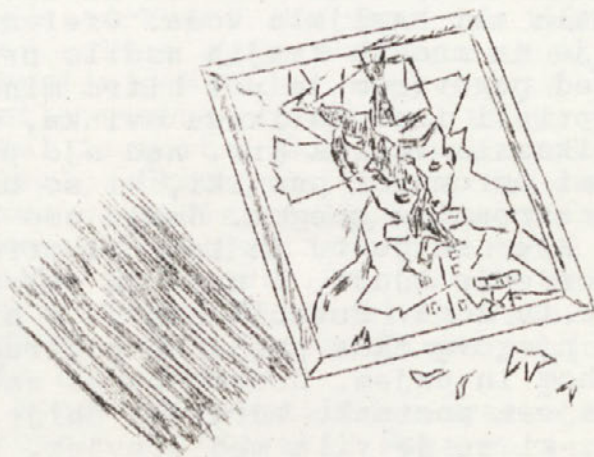
zatezal vozle in jaz sem hotel domov po voziček, kar se odpre nad nama okno in skozenj je priletela velika slika: mlad korporal, črnih brkov... „Na vrag, to je tudi tvoje!“ je zavrescala Ema in zaloputnila okno. Slika pa je padla na tnilo, da se je steklo razbilo in slika sama raztrgala. Cigan je zavekal, kot bi bil sam priletel skozi okno; pred njim je ležala raztrgana mladost.

Stari se je potem naselil v polpodrti koči za vasjo in se le redko prikazal.

Lansko leto je bila na spomlad velika posledica, da so se trgale telefonske zice in marsikje so privlekli na mizo zapraseno petrolejko. Utrgala se je tudi daljnovodna zica pri mostu. Nihče se zaradi tega ni razburjal in nikomur se ni zdelo potrebno zavarovati kraj pred neprevidežmi. In ko se je cigan vračal iz gostilne, bilo je proti mraku, je pri mostu hotel pobrati iz sneznice molečo zico; za dežnik bi bila predebela, ali bogvedi za kaj bo prav prišla.

Tako je cigan končal svoje bedno življenje. Posinjelo truplo so položili v mrtvasnico in ko so ga nesli mimo stare sole na pokopališče, je Eva baže pljunila skozi okno. Tako zelo sta si bila s starim navzkriž!

-ami-

SPOMINI

Redar je ugasnil luč. V spalnici je zavla dala tisiņa. Zunaj so zamirali zadnji zvoki trobente, ki so vojakom veleli spanje. Zopet je bil za mano naporen dan. Sneg, na katerem smo imeli ta dan vaje, me je prisilil, da sem mislil na dom - Slovenijo. Čeprav sem bil utrujen, nisem mogel zaspati. Pusta umazana ravnina, polna snega, nad katero so visele megle, se je počasi zacela umikati. Pred oči mi je stopal lep pomladanski dan. Umazana voda Begeja se je umikala bistrim studencem slovenskih gora; ravnina je vzvalovila in se spremenila v lepe hribe in gore.

Zadovoljni smo hiteli od Vrsnega proti vasi Krn. Pot je bila na novo utrjena in razširjena. V kamnitih stenah so bili se vidni sledovi vrtnin, kamor so polagali dinamit, po tleh so se vlekle sledi gosenic buldozerja. Ura je bila približno poldeseti. Sonce je že precej grelo, vendar so gozdiči sirili prijeten hlad. Ozracje je bilo sveže in čisto. Živo zelena trava, posejana z rumenim cvetjem, je pričala, da se prebuja novo življenje. Pot se je vila mimo grap in kotanj, po katerih so sumeli studenci in potoki. S sten na levi strani je curljala ali kapljala voda. Ozelenelo drevje nam je na mnogih krajih nudilo prijetno senco. Med pogovorom je pot hitro minevala.

Ko smo prisli izza velikega ovinka, se je nad nami prikazala vasica Krn, nad njo pa sam Krn s svojimi ogromnimi pašniki, ki so bili ponekoč se zakrpani s snegom. Kmalu smo bili med hisami, kjer se je tu in tam cul otroški smeh in govorjenje ljudi. Z nami je bil tudi Jalco, ki je tu doma. Povabil nas je v hiso, kjer nam je njegova mama prijazno postregla s salamo, kruhom in čajem. Dobro smo se založili in po krajšem postanku odrinili dalje.

Po poti, ki se je vila med drevjem, smo hiteli navzgor. Nenadoma je pot izginila in

iz gozda smo prišli na plan. Pred nami se je prikazala mogocna soha Krna v vsej svoji razseznosti. Pomlad se ni dosegla vrha. Zelena barva trave je proti vrhu prehajala v rjavo. Sam vrh je siv - škálnat. Na desni strani Krna se je v soncu bleščal vrh Botognice, ki je mnogo bolj škálnata kot Krn, je pa nekoliko nižja. Ustavili smo se. Jelko je začel pripovedovati o bojih, ki so se odvijali med prvo in med drugo svetovno vojno na teh tleh. Najbolj me je pretreslo, ko je povedal, kako so Nemci vrželi skupino ujetih partizanov čez stene Botognice. Zdelo se mi je, da skale na desni se vedno odbijajo krike padajočih.

Vročina je bila vedno hujsa. Od potu so nas začele skeleti oči. Postali smo redkobe - sedni. Le Janez se je tu pa tam opogumil in povedal kaj smešnega. Teren je bil precej strm. Koraki so postali bolj trdi in počasni. Vrh Krna in zavetišče sta izginila za obronek, po katerem smo lezli navzgor.

Nekdo je predlagal kratek počitek. Seveda smo bili takoj za to, saj si ga je vsak na tihem želel, čeprav ga je bilo sram povedati. Vsedli smo se v travo. S pogledom sem takoj objel leno pokrajino pod nami, ki se je bleščala v soncu. Tu in tam so je med gricki svetil bel prod. Tam teče Soca. Videle so se vasi s cerkvami. Za vsem tem kraljestvom se kakor kulisa dviga veriga hribov, med katerimi kraljuje Matajur. Moj pogled je potem pritegnila rumena pomaranca, ki jo je Lojze privlekel iz torbe. Socne rezine so se mi silno prilegle. Škoda, da jih je bilo malo. Nekoliko smo se poklepetali, potem pa se dvignili in krenili dalje. Naso pozornost je takoj pritegnila čreda ovac. Ko so nas zivali ugledale, so v divjem diru planile navzdol. Nas fotograf Lojze je hitro potegnil ven svojo „exo“ in na redil posnetek.

Sonce je neugmiljeno žgalo. Koča se ni in ni hotela priblizati. Noge so nam postale teže. V takih trenutkih postane clovek skoraj neobcutljiv za vse. Nasonsko premika noge in

se ozira proti cilju. Z rokami si otira pot z obraza, menca si skeleče oči. Na tihem se sprasuje, čemu vse to.

Končno smo tik nad seboj zagledali kočo. Napeli smo zadnje sile in pospesili korake. Raztegnili smo se v dolgo vrsto. Na celu je seveda korčaril Pavle, tik za njim Lojze.

V koči ni bilo nikogar. Vsa okna so bila dobro zaprta in ceprav je bilo zunaj zelo vroče, je bilo znotraj praj hladno. Oblekli smo vse, kar smo imeli, in se nas je zeblo. Na polici smo odkrili v neki stari skatli nekoliko čaja in v predalu je bilo nekaj polstopljene-ga sladkorja; tudi v jeklenki je bil se plin. Kmalu se je znašel na mizi vroč čaj. Nekaterim je se kar ugajal, drugi pa smo se kislo nasmihali.

Zunaj nas je sonce zopet ogrelo. Izpred kočice smo se nekaj trenutkov zrlili na soskno stran, ki se je grela na toplem pomladanskem soncu, potem pa smo skoraj tekli na vrh Krna.

Pogled z vrha proti severu je bil cudovit: neizmerna zasnežena skalnata planjava, polna kotlov, grebenov, planot, posreznjena v zimsko tisinu. Pogled je romal od zaledenega Krnskega jezera dalje in se ustavil na zasneženih belih orjakih, ki obroblijajo ta svet: od desne proti levi se vrstijo Tošč, Triglav, Jalovec, Mangrt in dalec na levi se Rombon, Prestreljenik in Kanin. Ko smo zrlili na ta kosček zemlje, smo se čutili mocne, sveže in mladostne.

Čas nas je priganjal. Z vrha smo po robu krenili na desno do Skrbine. Tu smo se spustili poševno po strmem pobočju navzdol. Noge so se krepko pogrezale v sneg. V zacetku je slo počasni, ker je bil teren strm. Izpod nog so se valile grude snega in počasni narasčale v majhne plazove, ki so sumeli navzdol in se zbirali na dnu kotanje.

Nenadoma se je na snežni belini nekaj zganilo. Hitro sem okrenil glavo. Preko zasneženih melišč pod stenami Šmohorja je v prekras-

nih skokih plaval gams. „Gams, gams!” smo vsi naenkrat zaypili. Kož ocarani smo gledali, kako se je pokaši manjsal in končno izginil spodaj med zasneženimi skalami in ruševjem. Postali smo razigrani. Spustili smo se v tek. Skakali smo preko skal in jarkov kot otroci. Nekateri so vriskali. Skalnate stene so odgovarjale s stoterimi odmevi.

Svet se je vedno bolj ožil in končno smo mimo podrlih stavb Planine na Polju prisli do jezera, ki je imelo le ozek pas vode ob robu; vsa ostala površina je bila pokrita z ledenim oklenom. Napili smo se ledenomrzle vode, se slikali za spomin, nato pa krenili mimo jezera preko zasneženega melišča, ki je bilo na redko noraslo z ruševjem.

Naprej od jezera se dolina nekoliko razširi. Tu je sneg že skopnel. Skozi ostro, položano travo so bodli zeleni listi nekih rastlin. Zemlja je bila razmocoena. Kmalu smo prisli do kraja, kjer se dolina nadaljuje v dve smeri. Na desno gre v planino Duplje. Nas je pot vodila na levo skozi gozd. Po dobro utrije ni gozdni poti smo prisli do roba. Sonce je ravno zahajalo za ostro konico Lemeza. Globoko pod nami se je v senci razprostirala dolina Lepene. Čeprav nas je čakala se dolga pot do Soce, smo se za trenutek ustavili in gledali. Ko se je sonce dotaknilo roba, smo se spuстили navzdol. Zajela nas je senca, postalo je hladneje.

Zunaj se je oglašila piščalka stražarja, ki je svojemu tovarisu na drugem koncu dajal znamenje. Ulicna svetilka je skozi okno metala na steno senco kasarniske ograje. V sobi se je čulo enakomerno dihanje tovarišev.

Vojak Teodor -

Ob začetku nove planinske sezone

Lani je bil v semenišču ustanovljen samostojen mladinski odsek Planinskega društva Vipava. Ob letnem občnem zboru maticnega društva smo napravili račun za preteklo leto.

V letu 1970. je tudi naša planinska sekcija aktivno delovala in dosegla kar lepe uspehe. Kot najvažnejše bi omenil našo pomoč pri gradnji Gradiske ture. Naredili smo večino navadne poti in mnogo pomagali pri gradnji zavarovane poti. Nas pevski zbor je pri otvoritvi te poti zapel več pesmi.

V okviru Planinskega društva smo naredili enodnevni izlet na Vrsic in enodnevni izlet v Hrastovlje. Sodelovali smo na dan planincev pri pohodu v neznanu. Udeleževali smo se vseh predavanj, ki jih je organiziralo PD. Šest naših članov je uspešno napravilo izpit za gorske strazarje, trije pa so se udeležili alpinističnega tecaja. Poleg tega gremo tudi sami večkrat na Nanos in Javornik. Sedaj zaznamuje mo pot - transverzalo - od Vojkove kočice do Abramovih. S tem pa naša dejavnost ni še končana. V načrtu imamo še dokončno markiranje poti; pripravljene smo tudi preurediti nekatere odseke poti na Gradisko turo. V načrtu sta dva enodnevna izleta, eden spomladi, drugi jeseni na Čaven in Nanos, med počitnicami pa štiri - dnevni izlet na Triglav. Imeli bomo tudi svoj predavanja in oskrbeli si bomo oglasno desko.

To so načrti. Koliko bomo v resnici naredili, je odvisno predvsem od nas. No, začeli smo kar dobro, saj smo se že v februarju lotili preurejanja vstopa v Gradisko turo in oskrbeli prvo svoje predavanje, ki ga je imel Joz^o Rozic iz Trzica. Popeljal nas je na Mt. Blanc, Kavkaz in z lepimi diapozitivi v čudoviti svet planinskega cvetja naših gora.

Da ne bomo ostali le pri tem !!!

SALZBURG

Der Zug verliess schon die Staatsgrenze und eilte seinen Weg durch Österreich weiter. Nach sechs Stunden erreichte ich mein Ziel: Salzburg.

Die Stadt ist vom Sehen sehr ähnlich dem Ljubljana; durchs fliesst der Fluss Salzach und auf dem Berg regiert ein grosses Schloss. In dieser Stadt verbrachte ich zweimal meine Ferien um etwa drei Wochen. Ich wohnte bei einem Priester, Direktor einer grossen Buchzentrale „Österreichisches Buchverlagswerk“. Die Gastfreundschaft und Grossmütigkeit meines Gastgebers war gross und so konnte ich meine Ferien sehr nützlich und schön verbringen.

Meine Hauptsache und Arbeit war das Sprachlernen und die Praxis. Dazu gehörte vor allem das Gespräch und das Studium. In einer Buchhandlung sind die Bücher natürlich kein Problem und so standen mir viele Bücher zur Verfügung.

Meinen Arbeitstag verlebte ich gewöhnlich im Geschäft. Mit dem Geschäftsfahrer lieferten wir die Bücher herum. Manchmal fuhrten wir in die Buchdruckerei, um die Bücher zu holen. So waren wir z. B.: In Deutschland (München, Dohnaort) und in Wien. Auf diesen modernen Vierspurautobahnen ist der Verkehr sehr rege. Man braucht da nicht mit der Geschwindigkeit zu sparen.

Ausserdem erkannte ich die Schönheiten und die Denkwürdigkeiten der Stadt. Jedes Jahr besuchten wir eine Vorstellung am berühmtem Salzburger Festspiel, das einen Monat dauert. Da werden die Werke aus Welt Dramaturgie und Musik gespielt. Dabei muss man den Komponist W. A. Mozart erwähnen, der hier geboren wurde. Überall in Salzburg kann man seine Denkmäler sehen und deswegen nennt man Salzburg auch Mozart oder Festspielstadt. Auch das Marionettentheater ist bekannt. Einen grossen Teil zur Kunst der Stadt geben die Kirchen (über fünfzig). Allerdings ist der Dom das schönste Barockdenkmal Österreichs. Wir zelebrierten gewöhnlich im Knabenseminar.

Zum Schloss am Berge führt eine Seileisenbahn. Davon genießt man einen weiten Ausblick. Die Leute besuchen im Schloss auch das Museum und geschichtsbedeutende Katakomben.

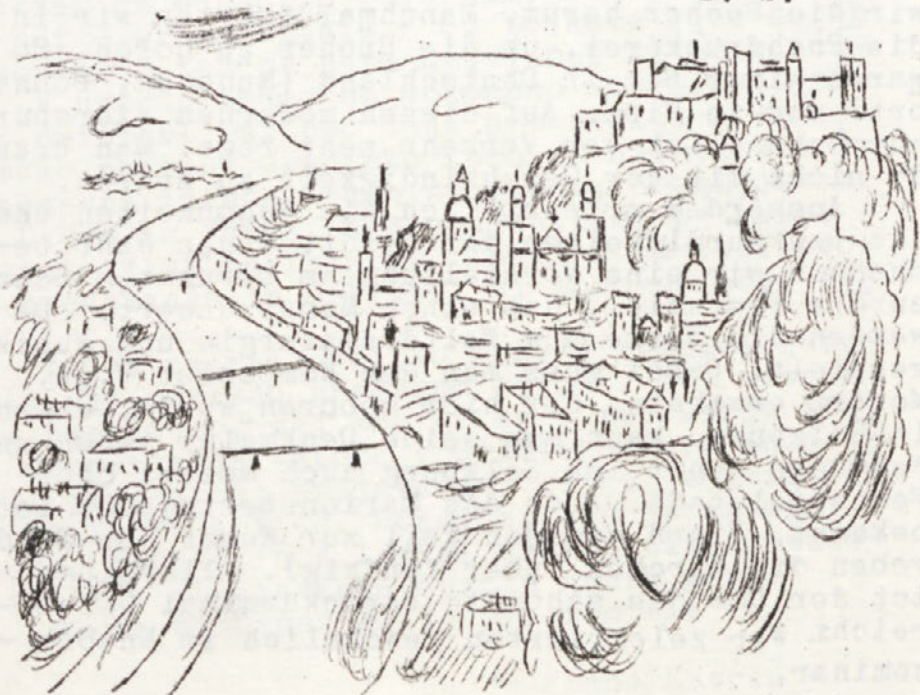
Eine grosse Verzierung darstellt wunderbarer Mirabellgarten. Dieser Park, einige Gebäude und bunte Umgebung ist vielleicht jemandem aus dem Film „Mein Lied, meine Traume“ bekannt.

Einmal gingen wir auch unter die Erde, ins „Untergeschoss“ von Salzburg. In der Nähe ist nämlich ein grosses Salzbergwerk. Es gehört dem Österreich und Deutschland. So kann jeder Besucher die Grenze ohne Passierschein überschreiten. Davon kommt auch der Name „Salzburg“

Es gibt noch manche Interessantheiten und Pracht, die zahlreiche Touristen und Ausländer an sich ziehen.

Meine Ferienzeit verging schnell, aber viele schöne Gedächtnisse blieben mir an jene Tage.

- T. Š. -

ČE ŠTUDENT NA RAJŽO GRE ---

Tudi tokrat mi je bila sreča naklonjena, saj mi je ustavil prvi, ki sem ga stopal. Bil je Slovak s Škodo. Opazil sem, da Čehi in Slovaki radi ustavljajo, samo velikokrat imajo polne avtomobile in avtostoparja nimajo kam stlaciti.

Peljal sem se do Zelenike; tam pa sem moral spet čakati celo večnost. Sonce je zgalo, ceprav je bilo že sredi septembra; končno se me je usmilil sofer nekega tovornjaka. Zapeljal je na trajekt, ki vozi preko Boke Kotorške in kmalu sva bila v Tivatu, kjer me je odlozil.

Ta dan sem imel v načrtu priti do Titograda in obiskati Lojzeta v Danilovgradu. Resno sem se začel bati, da mi ne bo uspelo. Kljub temu sem korajžno stopal. Za avtostoparja ni lepšega glasu od škripanja zavor. Pred menoj je obstal rdeč kombi. Pozdravil sem in brz vprašal: „Greste v Titograd?“ „Da, in se dlje!“

Vstopil sem in brzeli smo po široki cesti ob obali. To mi ni bilo preveč po volji, raje bi šel preko Lovcena in skozi Cetinje.

Za seboj smo pustili Budvo in se začeli vzpenjati na nobocja crnogorske obale. V kombiju je bil poleg soferja se nek pomočnik, ki si je vneto zvižgal narodne pesmi. Šofer pa se je izžijljal s tem, da je vsakih par metrov hupal. Čedalje višje smo bili. Vrhovi so bili v oblakih. Tik preden smo zapeljali v meglo, sem se s pogledom poslovil od morja, ki se je cudovito modro bleščalo globoko pod nami. Ko smo se začeli spuščati na drugo stran, je iz nizkih oblakov že rahlo rosilo. V daljavi so se videle obale Škaderskega jezera. Kmalu smo se vozili med močvirji. Enoljčna pokrajina me je uspavala. Zdramil sem se seje, ko so mimo nas bežale prve titograjske hise. Izstopil sem v centru mesta, toda nisem mogel verjeti, da je to res center. Titograd je svojevrstno mesto. Hise so nizke in raztresene. Verjetno zato,

ker je naokrog vse polno prostora za gradnjo. Za podroben ogled mesta ni bilo časa, pa tudi ne vem, če bi videl kaj posebnega.

Avtobus v Danilovgrad vozi vsaki dve uri. Pripeljal je, a je bil že poln. Vanj se je na tlacilo se nekaj ljudi, da sta dva dobesedno visela iz njega. Jaz pa sem stopal. V Črni gorici to ni kar tako. Pa se mi je po dolgem času le nasmehnila sreča; v nekem starem avtiču sem se živ in zdrav, čeprav ves prestrašen, pripeljal v Danilovgrad. Sofer je vozil kot nor, ko lesa pa so se grozeče majala in avto je kar po skakoval. Danilovgrad je kakor oaza v crnogorski puštinji; vse naokrog je ozgano od sonca.

Ko sem prišel v kasarno, je strazar skoraj dremal. Dal sem mu Lojzetov naslov. Poslal me je čakati v sobo za obiske, kjer bi kmalu tudi jaz zaspal, kajti Lojzeta ni bilo od nikoder. Tisti, ki ga je sel iskat, mi je prišel dvakrat povedati, da bo kmalu prišel. No, končno se je le znašel pri vratih - v uniformi in ostrizen po vseh predpisih. Veselo sva si segla v roke. Malo sva se pogovorila, potem se je sel preoblec. Med tem sem govoril z vodnikom, ki je bil takrat dezurni oficir. Povedal mi je nekaj zanimivosti iz okolja, v katerem se bom kmalu tudi sam znašel. Lojze se je kmalu vrnil, preoblečen v boljšo uniformo. Z njim je bil tudi njegov kolega, ki je doma blizu mene v bližini vaši. Fanta sta dobila „dozvole“ in brzo odšli v mesto. Sedli smo na vrt nekega gostišča, ki močno spominja na Podskalo v Vipavi. Pivo se je v tej vrocini kar prileglo.

Pogovarjali smo se o vsem mogočem in gledali fotografije; z Lojzetom sva se spominjala nekdanjih dni, Vipave... Povedal sem mu, kako je bilo pri maturi, na izletu, na počitnicah.. Lojze mi je na kratko opisal svoje življenje v sivi uniformi. V takih pogovorih tece čas grozno hitro. Odsli smo se v park, kjer smo se fotografirali. Poslovlili smo se ob nekem mostu cez Zeto. Lojze in Slavko sta se morala vrniti

v kasarno, mene pa je vodila pot nazaj v Tito grad, kjer sem nameraval prenočiti.

Vecerilo se je ze, ko sem ustavil tovor - njak. V kabini je bilo ze polno, zato sem pro sil, ce smem na kason. Sofer je rad privolil. Gori sta bila ze dva delavca. Eden od njiju - Makedonec - je bil zgovoren in mi je povedal, da so Crnogorci do zob oborozen narod. Ze vsak petnajstletnik da ima italijansko pistolo. Se mnogo podobnih stvari mi je povedal, a se mi zdi, da vse ni moglo biti res. Ob osmih zve cer sem bil spet sredi Titograda. Kam zdaj? Lojze mi je povedal, da so pred kratki zgradi li v Titogradu novo cerkev in da tam zupniku je neki slovenski salézijanec. Le malo ljudi je vedelo za novo cerkev. Koncno mi je nekdo le pokazal pot do nje. Ponoci se oblike stav be niso dale dobro razlociti. Le to sem takoj videl, da je stavba velika in moderna. Župni sce je spojeno s cerkvijo. Pozvonil sem. Odprl mi je prijazen duhovnik. Takoj sva ugotovila, da sva rojaka. Obljubil mi je prenočisce in me povabil na vecerjo. Sestra mi je lepo postre gla. Potem mi je zupnik pokazal cerkev. Ni bi la se cisto dodelana; vse sam beton. Skromno je, pa vendar lepo in velicastno. Nato sem si ogledal se ostale prostore. V stavbi je vse, celo majhna zelenica je sredi zidov. Steklene stene, moderna arhitektura... Koncno mi je zu pnik pokazal se sobo, kjer sem prespal. Zdelo se mi je, kot da sem v hotelu. Za mano je bil naroren dan in dolga pot. Oci so se mi kar sa me zaprle.

Zjutraj sem vstal ob šestih. Po maši in zajtrku sem se zupniku zahvalil za gostoljub nost in odsel dalje. Mimogrede sem si ogledal cerkev se od zunaj. Originalna zamisel. Zdela se mi je kot moderna letalska stavba.

Po železniški progi sem odsel na magistra lo. Spet sem stopal. Ustavil mi je neki Beo grajcan, student. Pot je bila zelo zanimiva. Cesta se je kmalu dvignila med gozdove in po bocja. Reka, ki je zuborela spodaj, je bila

čudovito modrozelena. Spomnil sem se na Sočo. Sploh pa je ta crnogorska pokrajna zelo podoba na Sloveniji. V motorju je bila neka napaka, grel se je, da je vse smrdelo. Zato je sofer od casa do casa ustavil, da se je shladil motor. Stopila sva iz avtomobila in si ogledala cudovito pokrajno.

Zacelo je dezevati. Cesta, ki je vodila med skalami in prepadi, je postala vlazna. Na nekem ovinku bi se kmalu pripetila nesreca, a se je vse dobro koncalo. Samo soferja sta pretila drug drugemu.

Izstopil sem v Ribarevini. Šofer je zavil v levo, proti Beogradu, meni pa je pot kazala v desno, proti Kosovu. Dezevalo je kot iz skafarja. Stopil sem v bife pri kriziscu. Pred njim

je stalo polno tovornjakov, nalozenih z lesom. V bifeju pa so pili soferji. Vprasal sem onega, ce bi me peljal proti Peci. Rekel mi je, da lahko prisedem do Ivangrada. Mimogede sem bil v bifeju priča strahovitemu pretepu dveh crnogorskih junakov. Konca dvoboja nisem mogel videti, ker sva s soferjem odšla. Med voznjo mi je pripovedoval o crnogorskih turisticnih znamenitostih. Črna gora je lepa in turizem bi se lahko mocno razvil, le denarja ni. Meni pa se je zdelo, da manjka Crnogorcem poleg denarja tudi - iznajdljivosti in volje.

Peljala sva se nedaleč od lepega Biogradskega jezera, ki se skriva v starem pragozdu. Šofer mi je povedal, da so imeli blizu jezera napraviti skakalnico. Toda ing. Stanko Bloudek je prej umrl in nacrt je ostal pozabljen.

Kar nenadoma me je vprasal, kaj mislim o Šptarjih. Nisem vedel, kaj naj bi mu odgovoril. Potem sem rekel, da z njimi se nisem imela opravka, zato ne morem odgovoriti na vprašanje. Povedal mi je, da žive Crnogorci v vecnem sporu z njimi.

Bila sva v Ivangradu. Zahvalil sem se mu za uslugo in odšel v center mesta. Deževalo je. Iz potovalke sem moral izvleci dežni plašč. Na avtostop nisem mogel niti misliti. Odšel sem na avtobus, ki je peljal čez Čakor v Peč.

K meni je sedla neka gimnazijka. Pripovedovala mi je o življenju v teh krajih. O življenju ljudi, ki se borijo z zemljo in sami med seboj. O krvni osveti, ki kljub strogim zakonom se ni izginila. Govorila mi je o otrocih, ki ne vedo, kaj je mladost, in o velikih talentih, ki ostajajo pozabljeni. Mimo oken je bezala pokrajna. Tudi ona je govorila o življenju ljudi, ki jo obdolujejo. Začeli smo se vzpenjati. Cesta je bila makadamska, ozka in polna ostrih ovinkov. Nekje je lezal prevrnjen tovornjak, malo više sta se zaletela avtobus in volkswagen. Dolgo smo čakali. Proti vrhu se je dežju pridružila še megla. Iz morja oblakov pod nami so grozili neznani prepađi. Kljub vsemu smo šrečno prisli na vrh Čakora. To je eden najvisjih in verjetno najnevarnejših gorskih prelazov v Jugoslaviji. Tudi spuščanje v dolino je bilo nevarno. Končno smo pripeljali v Rugovsko klisuro. V ozki soteski je prostora le za reko in ozko cesto. Stene se čisto navpično dvigajo na obeh straneh.

Soteska se je nenadoma razširila. Bili smo v Peči. Na desni pod nami je ostala slavna patriaršija. Ko bi ne bilo dežja, bi si bil ogledal to znamenitost tudi od znotraj, tako pa...

Moker do kože sem prišel v dom Počitniške zveze na Karagaču. Čeprav je bila ura sele polpetih popoldne, sem moral naravnost v posteljo, saj nisem imel rezervnih hlač.

Bil sem edini gost v domu. Upravnik pa mi je ves vesel pripovedoval, da je najavljena skupina Ljubljancanov. Hipnato sem zaspal.

Prebudil me je živzav. Doli v klubu sta hreščala televizor in gramofon. Kmalu se je družba pripodila gor. Pred njimi je prišel šef doma in mi ves nasmejan pripovedoval, da je prišlo petdeset dijakinj ljubljanskega učiteljsca. V mojo sobo sta prisla spat tudi neki profesor in sofer. Za njima se je pripodila skupina deklet, ki so takoj opazile moj „plakat za avtostop“. „Poglej, ta je tudi Ljubljancan!“ Čebljale so in pripovedovale, da gredo na morje - prišle so po isti poti, po kateri se bom jaz vracal. „Kakšen slučaj!“ je se dodala ena, ko so jih profesorice poslale spat.

Ugasnili smo luč. Sofer je začel smrčati kot motorna žaga. Spomnil sem se na Presernove verze: „Temna je noc in stresa grom oblake?“
(se nadaljuje)

- Zvone -

NASA VOJSKA

Že v prejšnji številki Isker smo se malo razpisali o naših vojaki, spodbujali k pisanju v eno in drugo smer. No, moram reči, da ne popolnoma brez uspeha. Marsikateri od vojakov se je oglasil, in kolikor smo mogli zaslediti njihovih besed, nanasajočih se na skupnost, jih objavljamo.

Ivan Blazic pravi, da je vsakemu hvaležen, če se ga spomni; tudi za Iskre se je zahvalil in rekel, da mu prinesejo koscek domovine. Sicer pa se ima dobro, saj pravi: „Po zaključku bodaste obuke sem zaposlen v ambulanti, kjer delam pri zobozdravniku kot asistent. Godi se mi odlično, da sem pozabil, da sem v vojski. Sicer pa boste imeli vecinoma priliko...“ Za veliko noc pa obeta, da nas bo obiskal.

Ivan, hvala za pozdrave. Pa se kaj se ogla

si. Iskre pa ti bodo hvaležne, če jim boš ti daroval kosček vojaškega življenja. (Nov naslov: I.B., V.P. 4028/20, Prilep, Makedonija.)

Tudi Jože Černe se kdaj pa kdaj koga spomni in na duhovit način, kakor samo on zna, opiše svoj položaj v kasarni (beri: v ambulanti!). Ostal je sam kot stari borac in dobil za družbo studiranega dohtarja nabitega s teorijo. Joze pa mu vliva poguma s prakso in tako še dopolnjujeta (saj vsi poznamo tisto nenacbo že iz matematike: teorija + praksa > 0) Tudi pozdrave posilja vsem.

Obiskala sta nas v tem času tudi dva naša soldata; France Novak iz Bitole in Joze Ipa-vec iz Bjelovara. Vesela sta bila kot le kaj. Oba sta že stara borca. Novak skrbi za klub - pa tudi zase. Joze pa je pomočnik nišandzija na semohodki.

Lojze Šinkovec pa se je preselil iz Danilov-grada v Split. O sebi bolj malo pove, iz njegovega vselega sloga pa se da sklepati na dobro voljo, saj zaključuje takole: "...pa prihodnjic kaj več, saj ima stari borac vedno dovolj časa." (Njegov novi naslov: L.Š., V.P. 1545-3, Lora, Split.)

Tudi Jelko Šavli je v Splitu. Oglasil se je, poslal pozdrave, zatarnal malo o kosčku srca, ki ga je pustil v Vipavi, in utihnil. Zanj govori Lojze Š. in pravi takole: „Jelko gre na regato v Anglijo in Ameriko. Bo vsaj malo sveta videl in postal bolj pameten. Mor da bo se hudica lahko presekal kot Krjavelj, saj je na podobni jadernici kot on.“ (Naslov: J.Š., Šib „Jadran“, Lora, Split.)

Tudi stari Filter 57 (beri: Janez Jesenovec) se nas je spomnil in povedal, da so Slovenci v vojski vsi za enega, eden za vse; Marjan Pešotnik je pisal, kako si je v prazni bolniški sobi nazdravljajal na Silvestrovo dokler... (Novi naslov: M.P., V.P. 2202/2.)

Franc Mislej nam opisuje doživetje Božica in Novega leta v kasarni. Teodor Durnik se je se posebej spomnil Isker in z njimi v zvezi svo-

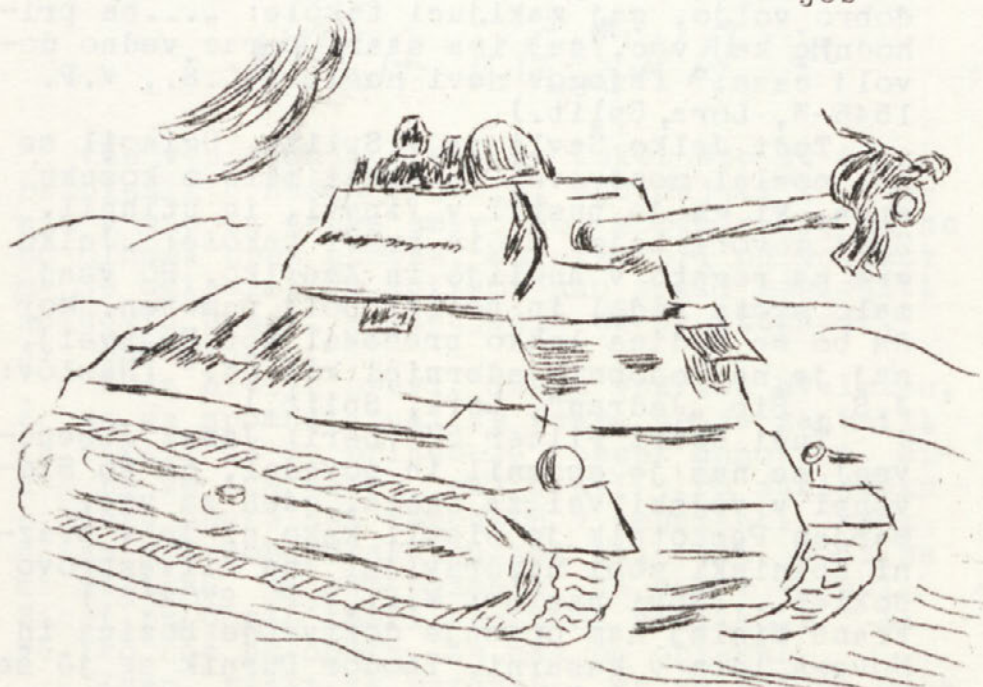
jim izletom na Krn. Nikakor pa nas ne more pozabiti naš Zvone. Kljub temu, da je kot urednik Isker že upokojen, se vedno vneto skbi zanje z nasveti, spodbudami in delom. Po končani obuki v Sisku, se nam je oglasil iz Pirota in potem izginil neznano kam.

Vsi skupaj pa nestrpno pričakujejo naše pošte. Pa tudi vi, bratje na tujem, se spomnite vasih Isker; popihajte malo, ogrejte jih, da bodo zazarele z novim sijajem! Pisite nam kaj o svojih vojskih dogodivscinah, saj so na vadno silno zanimive.

Za nekaterimi pa je kar nekam izginila sled; vsaj bistra očala in dolga usesa agenta od Isker niso mogla zaslediti njihove besede ne na papirju ne v etru.

No, za konec pa vsem, ki „nosite suktnjo be lo, sabljico pripasano in puškico nabasano” lep pozdrav - Iskri in vaši bratje v domovini.

-job-

Pesem vstajenja

„Aleluja...”

Procesija gre skozi vas
in vsakdo poje naglas,
da Kristus živi,
da smrti več ni.

Rože so zacvetele
in v logu so ptice zapele
njemu v pozdrav,
ki iz groba je vstal.

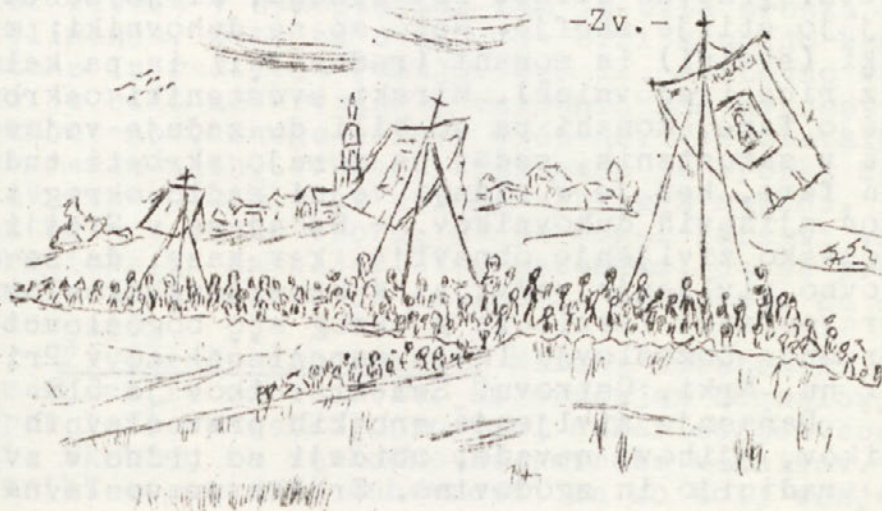
Zdaj vsi zvonovi zvonijo
in pesmi slovesno kipijo
v nebo.

--- -- ---

Pred grobom odprtim zapoj
se ti, brat moj, danes z menoj
veselo pesem vstajenja:

„ A l e l u j a . . . ”

-Zv.-

Naša kronika

Življenje srbske pravoslavne cerkve

Za zaključek ekumenskega tedna smo povabili doktorja Kostadinovića - vipavskega zdravnika, da bi nam kaj povedal o pravoslavju; posebej o srbski pravoslavni cerkvi. S pravoslavni mi imamo največ skupnega in vrhu tega živimo v njihovi neposredni blizini.

Življenje srbske pravoslavne cerkve danes organizacijsko zivotari, duhovno pa živi. Srbska pravoslavna cerkev je avtokefalna - je samostojna; ima svojega patriarha. Ima okrog deset milijonov vernikov zivecih v Jugoslaviji in v tujini. Sedanji srbski patriarh je njegova svetost German, ki nosi tudi naslov peckega arhiepiskopa. Pod njegovo oblastjo so trije metropolitani in še dvajset drugih škofov, od katerih so trije v Ameriki in Kanadi. Srbska Cerkev obsega petindvajset škofij. - Vodstvo ima sveti arhierejski sinod, ki mu predseduje patriarh. Člani sinoda se menjavajo vsaki dve ali štiri leta. Vrhovno oblast ima sinođa, ki jo sestavljajo štirje škofje. Nato so še duhovniki; mirski (svetni) in monahi (redovniki) in pa kaluderice (redovnice). Mirski svešteniki oskrbujejo fare, monahi pa so bili do zadnje vojne le v samostanih, sedaj pa morajo skrbeti tudi za fare, ker je v zadnji vojni padlo okrog tisoč njihovih duhovnikov. - Sedaj se v Srbiji monaško življenje obnavlja, kar kaže, da se duhovno življenje razvija. V Beogradu bogoslovna pravoslavna fakulteta z okrog sto bogoslovci. Srednja bogoslovja (mala semenišca) so v Prijzrenu, Krki, Ostrovu. Semenišnikov je 518.

Danasnje življenje srbskih pravoslavnih vernikov, njihove navade, običaji so trdno v zvezi s tradicijo in zgodovino. Srbska pravoslavna

cerkev je samostojna že 750 let. Samostojnost je dosegel sveti Sava leta 1219. To je bila zgodovinska nujnost, ker je bila nevarnost, da bi se grški vpliv preveč razširil na Srbe. Začetek srbskega duhovništva je v Hilandarju na Atosu. Od tam izhaja tudi sveti Sava, sin Štefana Nemanjč. Čeprav je bil svetij Sava kraljev sin, je zivel strogo menisko življenje in postavil pravilnik, po katerem se se sedaj ravnajo menihi in ima za osnovo molitev in celo (ora et labora): Samostojnost srbske cerkve je sad dela svetega Save. On se je na to vec let pripravljaj. Prva prestolnica srbskega arhiepiskopata je bila v Studenici. Nadškofija je obsegala osem škofij; ozemeljsko je segala od Dalmacije, preko raskega ozemlja do bolgarske meje, obsegala je tudi del Sumadije in Makedonije. Cerkev je hitro napredovala. Za časa cara Dusana dobi nadškof naslov patriarha. Ustanovljena je bila pecka patriaršija, na kar pridejo Turki. Makarije Sokolović spet obnovi patriaršijo. Leta 1690. se ob prvi srbski selitvi preseli Arsenije III. Črnojevič v Sremske Karlovce, kjer je bil sedež patriaršije do prve svetovne vojne. L. 1920. se patriarh preseli v Beograd. V vsem tem času se je duhovniški kader solal v samostanih. Srbija je 500 let zivela v samostanih, tam je bila srbska inteligenca. Zato ni cudno, da Srbi ljubijo samo stane in radi tja romajo. Med II. svetovno vojno je bilo na Hrvatskem unice nih nad dvajset samostanov, mnoge cerkve oropane. V stoletnih preganjanjih, vojnah, trpljenju je srbska cerkev zvesto stala ob strani srbskega naroda, mu bila v trdno oporo, da je mogel zdrzati vse pritiske in nasilja. Zato razumemo, da se pravoslavja se danes ne da lociti od srbske narodnosti.

Življenje duhovnikov. Mirski svešteniki so ozenjeni ze od zacetka. Po srednjem bogoslovju (pet let) se lahko poročijo, nakar so posvečeni. Skrbijo za vsakodnevne potrebe vernikov. Menihi so cuvarji duhovnosti in so bolj cenje-

ni od svetnih duhovnikov. V dušnih stiskah lju-
dje radi romajo v samostane. Pravoslavje pozna
samo dva meniška reda: malo in veliko shimo.
Meniško življenje je zelo strogo. Menihi se ne
smejo striči, ne sleči kute, biti morajo vedno
pokriti. Pomembni samostani so: Ravanica, Stu-
denica, Manastir. Zraven samostana so votline,
v katerih je Kristusova podoba. V teh votlinah
delajo menihi duhovne vaje, se urijo v „bez-
strastju“ - zatirajo strasti in nagone ter zi-
ve ob kruhu in vodi. Danes ni več mnogo tega.
V Hilandarju so samo se trije stari srbski me-
nihi. Verujejo v brezmažezno spocetje Bogoro-
dice. Zato je v veliki časti celibat menihov.

Pravoslavni imajo dva velika posta. Pred
Božicem traja šest tednov, pred Veliko nočjo
pa sedem tednov. Smejo jesti le nekatere jedi
brez maščob. To je posledica vzhodnega asket-
skega življenja. Pred svetim obhajilom se mo-
rajo postiti sedem dni in zjutraj pred svetim
obhajilom se ne sme nič jesti. Spoved je iz
oci v oči, ne v celici. Glavni greh je krsitev
posta in sovrastvo do kogar koli. Obhajilo
prejmejo verniki pod obema podobama.

Navadna masa traja najmanj uro in pol,
skofova stiri ure. Med maso se ves čas stoji.
V začetku mase so molitve s prošnjami. Odgo-
vor: „Gospodine pomiluj!“ Potem so prosnje za
vse potrebe; za zedinjenje se moli pri vsaki
masi. Sledijo tri pete antifone, nakar je in-
tronizacija evangelija -- mali vhod. Sledijo
pešmi in psalmi. Potem je veliki vhod, ko pri-
nasajo darove - vino v kelihi in kruh, ki je
kvasen. Mali vhod ponazarja Kristusov prihod
med ljudstvo, veliki vhod pa Kristusovo zrtvo-
vanje na krizu. Sledi se darovanje in obhaji-
lo. Najsvetejše je le pri masi in se ne hrani
v tabernaklju. Pri bogoslužju ni instrumental-
ne glasbe; v cerkvah ne sme biti kipov.

Življenje duhovnikov, post, liturgija niso
nič spremenjeni od začetka. Čakajo se na pravo
šlavni koncil, ki bo stare odredbe prilagodil
casu.

Pri vseh Srbih je v navadi srbska slava. To je čestitnica družinskega patrona, kar traja tri dni. Slava je globoko ukoreninjena med ljudstvom, celo med ateisti. - Srb nije, koji slave ne slavi. Srbskih svetnikov je 58.

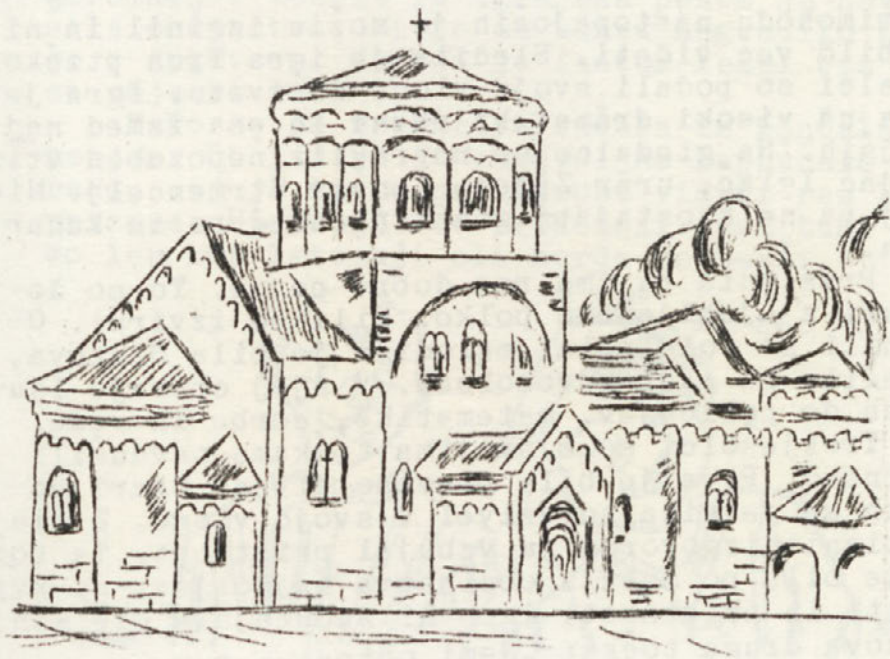
Zanimivo je srbsko obhajanje Božiča. V vsa ki hiši se kot simbol revščine razstrelje slama. Namesto božičnega drevesca imajo hrastovo vejico, ki jo v cerkvi blagoslovijo.

Največji srbski nacionalni praznik je obletnica kosovske bitke. Baje se je knezu Lazarju pred bitko prikazal angel in mu ponudil na izbiro božje in zemeljsko kraljestvo. Knez se je odločil za božje. Srbska cerkev je bila vedno eno z ljudstvom, kar tudi ostane.

Tako smo globlje spoznali pravoslavje. Dr. Kostadinovicu smo hvalezni, da nam je k temu pomagal.

Predavanje sta poživila pevski zbor, ki je na začetku in na koncu zapel nekaj pesmi, in primerna scena.

- E.P. -

P U S T - t u d i n a š p r a z n i k

Na pustni torek se je tudi v našo hišo nase lilo veselje. Po hiši so hodili fantje okrašeni s pisanimi trakovi; celo nekaj maskiranih se je naslo.

Na pustno prireditev je že na vse zgodaj va bil razgiban plakat. Fantje so nestrpno tavali okrog vse do šestnajste ure. Njihovo nestrpnost je prekinil zvonec.

Z vseh hodnikov so hiteli glasni gledalci proti dvorani. Na srečo jih organizatorji niso pustili dolgo čakati. Zastor se je kmalu dvignil. Na odru sedeci harmonikar je praztegnil svoj meh in čez širne poljane dvorane se je oglasila polka. Toda kaj kmalu je bilo te pesmi konec. Na odru se je pojavil možic s frakom in cilindrom. Pozdravil je zbrano občinstvo in naznačil prvo točko: „Trije pticki“, last letošnjih četrtosolcev - matyrantov. Možic je predstavil vsakega nastopajočega posebej. Imenovani se je takoj pojavil na odru in nekaj zakrical iz svoje vloge. Po mimohodu nastopajočih je možic izginil in ni ga bilo več videti. Sledila je igra Treh ptickov. Igralci so podali svoje vloge doziveto. Igra je bila na visoki dramatski ravni in ena izmed najboljših. Na gledalce so napravili nepozaben vtis krojač Iglac, urar Zajec, lončar Štrmencelj. Nic manj pa ne zaostajata gostilničar Jarm in kuhar Jaka.

Prva šula pa ima res dobre pevce. To so dokazali z Ljubljansko polko. Bili so izvirni. Ohranili so pola pola: melodija je bila Slakova, basedilo pa last prvosolcev. V njej opevajo lju-bezen do policajev, matematike, corbe in vode.

Tretjesolci so s svojima točkama navdušili občinstvo. Prva je bila posebno divja. Stari potepuh se je sijajno vzivel v svojo vlogo. Z dialektičnim izgovorom je vzbujal pristnost. Ta točka je bila po mnenju občinstva najboljša. Po kvarteti in pristnosti igre ni zaostajala nič manj njihova druga točka: „Nemi obtoženeč“.

Drugošolci pa so svoje junake postavili za dve stoletji nazaj, kot je pričala slika Ferencza Jozefa Apostolskega. Svojo vlogo je junasko odigral občinski redar Kolicek ter kmeta Rabota in Robavs. Igralci so se vziveli v svoje vloge. Tudi drugosolcem se torej obeta kariera. Po tej točki je sledil obisk doktorja Zgaga in zamorca Jumba Bumba. Kot potujoča komika sta občinstvu povedala nekaj vrocih iz svoje popotne torbe. Na koncu je zamorec povabil občinstvo v Afriko. Leto mu je ve selo obljubilo, toda ne vem, kdaj se jim bo ta vroca zelja izpolnila.

Prvošolci so imeli „dužnost“ v naslednji točki „Stava“. Pred nami se je odprla „sustarška“ delavnica, v njej pa stari mojster z rdečeličnim vajenkom. Igralci so svoje vloge odlično obvladali. Marsikaterega gledalca je oblila kurja polt, ko je na koncu gledal močnega mojstra.

Slovenci ne bi bili Slovenci, če ne bi na koncu zapeli. Že potrjeni soldatje - nekateri že odsluzeni - so zapeli nekaj narodnih (ne gerodnih). Vesela in uglajena pesem je navdušila občinstvo, ki je na koncu nagradilo pevce z aplavzom. Vsakdo je fantom zelel cim lep si vojaski rok.

Tako se je predstava začela in končala s petjem. Občinstvo je zadovoljno zapuscalo dvo rano, saj je imelo priloznost videti res lepe prizore. Upamo, da bo prihodnji pust tudi tako lep kot letošnji ali morda se lepsi.

+ + + + + + + + + + + + + + + + +

Oj, velika nedelja!

Seštra Gospodovega poveličanja in pomladne moci!

To je dan, ki ga je naredil Gospod, radujmo se in veselimo se ga!

V jutranjo meglo plane glas zvonov in pesem radosti. Nad mlado polje se dvignejo banđera in od mrtvih vstali Bog hođi v zlati monstranci med sadovnjaki.

S sumom se razpira popje in drevje začenja cveteti. V potoku narasča voda in od gora vleče mrzel veter, ki razganja meglo.

Hiše so obsijane z lucjo in rozenkravt in rozmarin cutita pomlad.

Aleluja, aleluja!

Krepke roke drzijo banderske drogove. Fantje gledajo v zrak, ker se bandero zadeva ob veje dreves. Pocasi stopajo in obračajo bandero proti vetru, da lepše plapolata, posnemaje v svojem frfotanju glas pticjih peruti.

En duhovnik zapoje z visokim glasom:

„Bratje! Postrgajte stari kvas, da boste novo testo, ker ste opresni; zakaj vase velikonočno Jagnje, Kristus, je darovano...!“

/Oznanilo 1947./

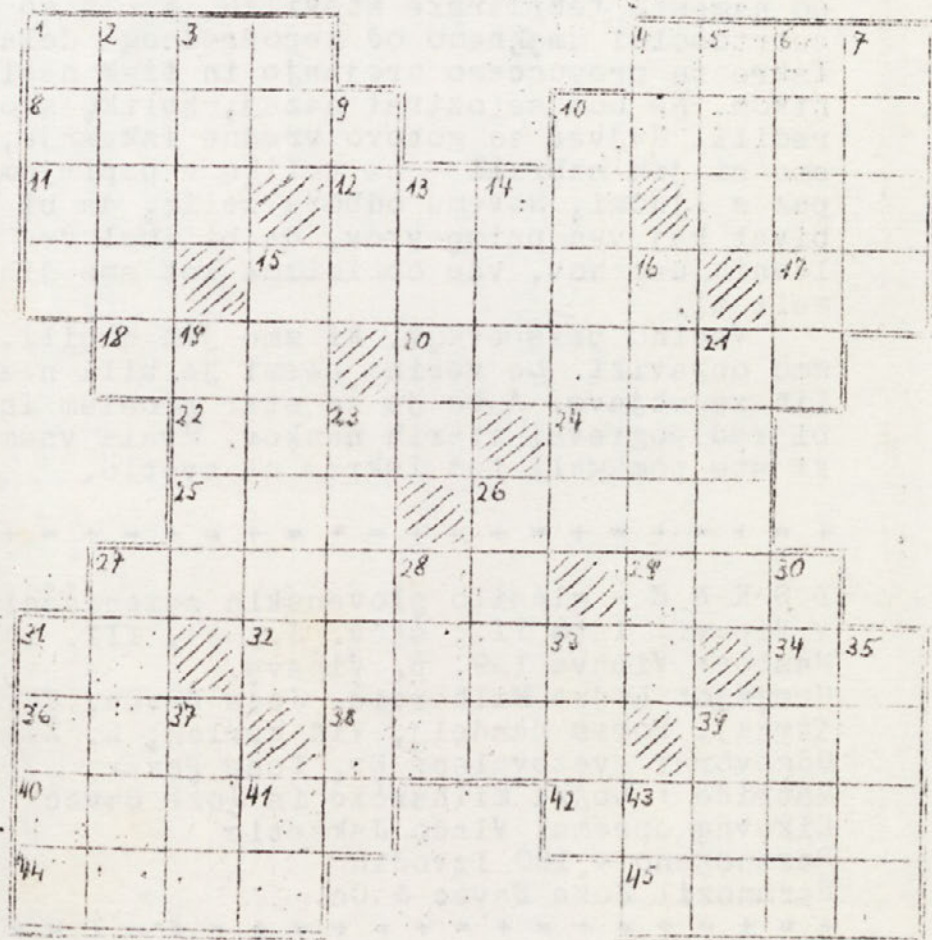
+ + + + + + + + + + + + + + + + +

K R I Ž A N K A

- Vodoravno: 1. prevozno sredstvo, 4. skupine če bel, 8. dobre karte, 10. posip, prašek, 11. žensko ime (gen. pl), 12. sestavina kruha, 15. pri prave na kolesih, 17. učenje, 18. zbor, 20. del duhovniške obleke (fr. pl), 22. domača žival, 24. pravljica, 25. žensko ime, 26. pasje ime, 27. prevec (it), 29. oblika lat. pom. gl. biti, 31. kem. prvina, 32. zabojski (gen. pl), 34. vas pri Ljubljani, 36. varnostno obvescevalna služba, 38. presunljiv glas, 39. žensko ime, 40. drevo, 42. zveza, 44. veleblagovnica, 45. božja hrana.

Navnično: 1. nered, zmeda, 2. odredba, 3. raztopljeno milo v vodi, 4. kemični element, 5. slovesna pesem, 6. Kristus, 7. država na Bliznjem Vzhodu, 9. poleg priimka, 10. vrsta toaletnega papirja, 13. odevala (gen), 14. tu je žensko ime, 15. uvodna beseda, 16. član starega naroda, 19. vrsta rumene barve, 21. npravnost, 23. okvara, 26. konjicek, 27. space no ime za trolejbus, 28. trije konsonanti, 30. vodilo (it), 31. moško ime, 33. grška crka, 35. zimsko sportno središče na Bavarskem, 37. Noetov sin, 39. enako kot 25. vod., 41. pritr dilnica, 43. kilometer.

+ = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = +

S p o r o č i l o u r e d n i š t v a

Prvotna zamisel, da bi Iskre izhajale me sečno, se nam je ponesrečila. Zakaj? Mogoče zaradi naše nedelavnosti - ali pa zaradi vsega nezanimanja. Greh je na obeh straneh. Le da je pri enih izvirni, pri drugih pa osebni. Neodno mi je, ko me kdo vprasa, kdaj bodo izšle Iskre, od sebe pa ni dal moznobe ne fige. A kaj se hoče, ljudje smo!

Ta številka je po obsegu največja. Naj bo namesto februarске številke. S tem se tudi četrtosolci umaknemo od neposrednega dela za Iskre in prepustamo urejanje in tisk naslednikom. Ne bom se oziral nazaj, koliko smo naredili. Največ so gotovo vredne izkušnje, ki smo si jih nabrali - ne toliko s papirjem ampak z ljudmi. Novemu odboru zelim, da bi dobival kaj več prispevkov, da bi imel več delovnih uspehov, več optimizma kot smo jih imeli mi.

Vecino prispevkov, ki smo jih dobili, smo objavili. Le vecina pesmi je bila nezrelih za objavo. A to je že star problem in ne bi rad pogreval starih naukov. Hvala vsem, ki ste pomagali tem Iskram na svetlo.

+ = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = +

I S K R E - glasilo slovenskih semeniščnikov v Vipavi; leto II., stev. 3.; 24. III. 1970. Naslov: Vipava 149. p. Vipava.

Urejšajo: Lojze Milharcič, Jože Bavec, Jože Strzaj, Boris Bandelj, Vid Furlan, L. Žagar.

Odgovorni svetovalec: Dr. Tone Pozar

Matrice : Lojze Milharcič in Jože Bavec

Likovna oprema: Vlado Jaksetič

Razmnoženo v 160 izvodih

Razmnožil Jože Bavec & Co.

+ = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = +